

MUHASEBE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU HAKKINDA FARKINDALIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ*

Dr. Öğr. Üyesi Ulukan BÜYÜKARIKAN^a
Dr. Öğr. Üyesi Harun ÖĞÜNÇ^b
Öğr. Gör. Cengiz ERYILMAZ^c

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi
Mart 2021; 14 (1): 249-273*

ÖZ

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu bireyin kredi kartı bilgileri, kan grubu, doğum yeri, vergi borcu gibi birçok verinin yetkisiz kişiler tarafından elde edilmesini ve kullanılmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Söz konusu kanunda verilerin işlenmesiyle ilgili olarak kişinin rızasını gerektiren durumlara yer verilmiştir. Muhasebeciler, mükelleflere nitelikli bilgi vererek bu bilgilerin saklanması sorumluluğunu yerine getirmektedir. Çalışmada muhasebe eğitimi almakta olan lisans düzeyindeki öğrencilerin, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hakkındaki farkındalık düzeyleri tespit edilmiştir. Anket yöntemi kullanarak elde edilen veriler frekans analizi, Ki-Kare (Pearson Chi-Square), Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U testleri ile analiz edilmiştir. Demografik özelliklerden lise türü ile “Mükellefe ait kişisel veriler işlenmişse buna ilişkin bilgi edinme hakkına sahiptir” (Önerme 1), öğretim türü ile “Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır” (Önerme 7) ve “Genel bir amaca yönelik kişisel verilerin toplanması bu kanunun ilkeleriyle uyumludur” (Önerme 9) önermelerine verilen cevaplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Muhasebe mesleğini icra edecek öğrencilere meslek etiği ve Kişisel Verilerin Korunması Kanununun ders müfredatlarına alınması gelecekte ortaya çıkabilecek sorunları önlemede yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kişisel Verilerin Korunması, Muhasebe, Farkındalık Düzeyleri, Muhasebe Öğrencileri.

JEL Kodları: K38, M41.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Büyükarıkan, U., Öğünç, H., Eryılmaz, C. (2021). Muhasebe Öğrencilerinin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Farkındalık Düzeyinin Belirlenmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 14 (1), 249-273.

* Makalenin gönderim tarihi: 08.05.2020; Kabul tarihi: 03.11.2020, iThenticate benzerlik oranı %25

^a Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bolvadin Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, ulukan@aku.edu.tr, ORCID: [0000-0002-1539-7157](https://orcid.org/0000-0002-1539-7157).

^b Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji Ve İşletmecilik Yüksekokulu, ogunc@mehmetakif.edu.tr, ORCID: [0000-0002-7349-0739](https://orcid.org/0000-0002-7349-0739).

^c Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bolvadin Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, ceryilmaz@aku.edu.tr, ORCID: [0000-0003-1815-3235](https://orcid.org/0000-0003-1815-3235).

DETERMINATION OF THE AWARENESS LEVEL OF ACCOUNTING STUDENTS ON THE PROTECTION OF PERSONAL DATA

ABSTRACT

Personal Data Protection Law aims to prevent the unauthorized access and use of many data such as the individual's credit card information, blood group, birthplace, and tax debt. In the mentioned law, some situations require the consent of the person regarding the processing of the data. Accountants fulfill the responsibility of providing qualified information to taxpayers and keeping this information. In this study, the level of awareness of the undergraduate students who have received accounting education about Personal Data Protection Law determined. The data obtained using the survey method were analyzed by frequency analysis, Chi-Square (Pearson Chi-Square), Kruskal Wallis, and Mann-Whitney U tests. There were significant differences between high school type with "If the personal data belonging to the taxpayer has processed, it has the right to obtain information about it" (Proposition 1), "The personal data belonging to the taxpayer should be kept for the required period" (Proposition 7) and "The collection of personal data for a general-purpose is in line with the principles of this law" (Proposition 9) in demographic features. It is thought that it will be beneficial in preventing future problems to be included in the curriculum of the students who will practice the accounting profession by the Law on Professional Ethics and Protection of Personal Data.

Keywords: Protection of Personal Data, Accounting, Awareness Levels, Accounting Students.

JEL Codes: K38, M41.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Data belonging to individuals may attract the attention of other individuals or businesses and these are referred to as personal data. These data can be used in many areas, especially the solution to health problems and commercial reasons. Therefore, these data should only be obtained and used under certain conditions. Response to the application within the framework of international regulations such conditions in Turkey yet in No. 2016 6698 General Data Protection Regulation (GDPR) has been replaced by the entry into force of the legislation.

The accountant is responsible for keeping the business information important for the taxpayer as required by law, analyzing and presenting and interpreting the data when necessary. Since the accounting profession concerns large segments of society, it is very important that the person doing this profession fulfills her/his responsibility properly. Especially if the students who will do the accounting profession in the future, know the GDPR in general, they will help to prevent mistakes that may arise later.

The aim of the study measure the level of awareness of the accounting department students by considering GDPR. In this context, proposals

adapted to the accounting profession for the Protection of Personal Data presented to students. Considering the answers given to the questions, Chi-Square test, Kruskal Wallis test and Mann-Whitney U test were applied.

Literature on Research

Similar studies related to this subject explained below in chronological order. There are no national studies on GDPR awareness levels of accounting professionals and accounting students. Our study will contribute to the national literature in this respect.

Kauffman et al. (2011), data privacy of individuals is an important public policy issue in today's society. As innovations in information communication technologies have increasingly powerful impacts, businesses, industries, and governments continue to combat the negative effects of these innovations. In the study, they led the Accounting Information Systems researchers to look at the nature of people's beliefs and attitudes about privacy.

According to Stanciu and Maria Rîndaşu (2018), the current level of technological development leads to an increasing need for privacy and security regarding the personal data of individuals, and the General Data Protection Regulation has entered into force to prevent future data leakage. In the study, they examined the adoption and compliance of the General Data Protection Regulation on the accounting profession in Romania.

Świetla (2019) aimed to analyze existing solutions in the field of personal data protection in his study in Poland. A valid explanation, understanding, and implementation of the new obligations in the field of data protection have been achieved by analyzing the training and consultancy materials prepared by many law firms on this subject.

Method of the Research

In the study, 19 questions were asked to the students of Afyon Kocatepe University, Bolvadin School of Applied Sciences, in the Department of Accounting in the spring semester of 2018-2019 Education, to measure their level of awareness about the Protection of Personal Data. For this purpose; it was tried to determine whether there is a significant difference between the level of awareness of students about GDPR and demographic features such as gender, age, high school, and education type.

The questions asked to the participants were prepared by two academics experienced in scientific research techniques and an academic with many years of professional experience in the accounting profession. Questionnaire questions presented to the students are given in the Appendices section of the study. Volunteerism was taken as a basis in the application of the questionnaire.

In the research, it has been studied within the 95 percent reliability limit. The data in the questionnaire obtained using the 2-point Likert scale. Accounting students asked to answer the proposition questions about GDPR in the form of true and false.

Construct validity of the scale performed using in factor analysis. Factor loads were between 0.575 and 0.858. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value was determined as 0.582.

As a result of the reliability test, Cronbach Alpha (α) was found to be 0.66, and this result shows that the questionnaire is quite reliable.

The data obtained in the research analyzed using the SPSS 22.0 program. First, frequency analysis and Chi-Square (Pearson Chi-Square) test applied. The Kolmogorov Smirnov test was taken into account in order to check the normal distribution in the responses of 86 people participating in the questionnaire. Since the p-value in the test was less than 0.05 ($p = 0.000$), it was concluded that the data related to the propositions did not show normal distribution. Therefore, Kruskal Wallis and Mann-Whitney U tests were used to test the hypotheses.

Findings of the Research

The demographic characteristics of the students participated in the survey; gender 57.00% were female, 43.00% were male. The students participating in the survey were in the 20-22 age range with a rate of 69.77 percent. This was followed by the 23-25 age range with a rate of 24.42 percent. In terms of the type of high school they graduated from, the highest rate is seen as a commercial high school with 55.8 percent.

Chi-Square Analysis was used to determine the awareness levels of students within the scope of GDPR in the accounting profession. According to this; a significant relationship at the level of 5 percent ($p < 0.05$) was found between the statement "high school type" and "if the personal data belonging to the taxpayer are processed, it has the right to obtain information about it". In addition, it has been found that there is a significant relationship at the level of 5 percent ($p < 0.05$) between the propositions of "education type" and "personal data belonging to taxpayers should be kept as long as necessary" and "Collection of personal data for a general-purpose is in line with the principles of this law".

The answers given to Proposition 1 according to the type of high school were examined with the Kruskal Wallis test. It was determined that there is a significant difference ($p = 0.014 < 0.05$) between "High school type" and Proposition 1 "If personal data belonging to the taxpayer are processed, it has the right to obtain information about it".

Conclusion

Especially developments in communication technologies have prepared the ground for the rapid spread of all kinds of data. Data belonging to official institutions, commercial organizations, and individuals are obtained and used for different purposes or made available to others. At this point, the security of data comes to the fore.

It will be very beneficial to inform the people who will perform the accounting profession in terms of professional ethics and the Protection of Personal Data, especially in the law courses, in terms of preventing the negativities that may occur when considering the penalties they may encounter as a result of the activities against the legal regulations.

As a result of the applied questionnaire study, it was observed that the correct answers were given to the propositions directed. Therefore, it is understood that students have sufficient awareness about the GDPR. According to the result of the Chi-Square test, a significant relationship was determined between the high school types students graduated from with the proposition "If personal data belonging to the taxpayer are processed, he has the right to obtain information about it." Likewise, according to the result of the Kruskal Wallis test, a significant difference was found between the answers given by the students to the said proposition in terms of the type of high school they graduated from. In addition, according to the results of the Chi-Square test, a significant relationship was found between the propositions of "Personal data belonging to the taxpayer should be kept as long as required" and "The collection of personal data for a general purpose is in line with the principles of this law" and the types of teaching. Likewise, according to the results of the Mann-Whitney U test, a significant difference was found between the answers given by the students to the aforementioned propositions in terms of teaching type.

It can be stated that the scale prepared according to GDPR used in the study will contribute to national and international literature and future studies.

APPENDIX 1: Awareness Level Scale of Accounting Students on the GDPR

No	Questions	True	False
1	Taxpayers have the right to learn whether personal data is processed.		
2	If the personal data belonging to the taxpayer has been processed, it has the right to obtain information about it.		
3	Taxpayers do not have the right to learn the purpose of processing personal data.		
4	Taxpayers do not have the right to learn whether personal data are used for processing.		
5	Taxpayers do not have the right to know the third parties to whom personal data are transferred at home or abroad.		
6	Taxpayers have the right to request correction of personal data in case of incomplete or incorrect processing.		
7	Personal data can only be obtained from documents received by a member of the profession.		
8	Personal data can be obtained by a professional accounting member by phone.		
9	The taxpayer has the right to demand compensation for the damage caused by the illegal processing of personal data.		
10	The procedures and principles regarding the deletion or anonymization of personal data are regulated by a regulation.		
11	Personal data can be deleted by the professional member upon the request of the taxpayer.		
12	Although it has been processed by the provisions of the law, if the reasons for its processing disappear, the personal data of the taxpayer will be deleted upon the request of the person concerned		
13	Special quality personal data can be processed without the express consent of the taxpayer in cases stipulated by the law.		
14	The taxpayer submits its requests regarding the implementation of this Law to the data controller.		
15	Applications to be made according to the taxpayer's request are finalized free of charge within fifteen days at the latest.		
16	Biometric data of the taxpayer can be processed without the explicit consent of the relevant person in cases stipulated by the law.		
17	The personal data of the taxpayer should be kept for the required period.		
18	The taxpayer should be briefly informed about the purpose of processing personal data.		
19	The collection of personal data for a general-purpose complies with the principles of this law.		

1. GİRİŞ

Verinin her çeşidi, gün geçtikçe daha önemli bir konuma gelmektedir. Burada sözü edilen veri teknik, teknolojik, kültürel, toplumsal, tıbbî, idarî vb. birçok açıdan ele alınabilir. Örneğin mekanik araçların üretimi ve kullanımına ait veri, üretim süreçlerinin daha hızlı gelişmesine olanak sağlamaktayken mekanik araçların otomasyonu ile daha kusursuz ürünler elde edilebilmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında sağlık sorunlarının teşhisinde ve tedavisinde kullanılan cihazların yeni teknolojilerle yeniden üretilmesi, her geçen gün artan verilerle mümkün olmaktadır. Hangi ürünlerin üretilmesi gerektiğine karar verilirken hedef pazarın toplumsal ve kültürel özelliklerine ait veriler göz önünde bulundurulmaktadır. Dolayısıyla veriler tüm hayatı çevreleyen, ilerlemenin olmazsa olmazıdır. Ancak sözü edilen gelişmeler her ne kadar verinin paylaşımıyla sağlansa da her verinin bir özeli olduğu da unutulmamalıdır. Örneğin bir işletmenin ürettiği yeni bir cihaza ait üretim verileri, bir başka işletme tarafından gerekli izinlerin alınması durumunda kullanılabilir. Bunun yanında bireylere ait veriler de diğer bireylerin veya işletmelerin ilgisini çekebilmekte ve bunlar kişisel veri olarak ifade edilmektedir. Bu veriler sağlık sorunlarının çözümü ve ticari sebepler başta olmak üzere birçok alanda kullanılabilir. Dolayısıyla bu verilerin de sadece belirli koşullarda elde edilmesi ve kullanılabilmesi gerekmektedir. Söz konusu koşulların uluslararası düzenlemeler çerçevesinde uygulanmasına karşılık Türkiye’de henüz 2016 yılında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (KVKK) yürürlüğe girmesiyle mevzuattaki yerini almıştır.

KVKK’nın temel amacı kişisel verilerin hukuka aykırı biçimde kaydedilmesini ve üçüncü kişilerle paylaşılmasını önlemektir. Kişisel verilerin korunmasına yönelik çalışmalar ilk olarak Almanya, İsveç ve Fransa’da 1970’li yıllarda, kamunun elindeki verilerin hukuken korunması ihtiyacı doğmasıyla başlatılmıştır. Yine aynı dönemde Avrupa Konseyi tarafından yapılan düzenlemeler de kişisel verilerin korunması kanununa kaynak niteliğindedir. Kişisel verilerin korunmasına yönelik ihtiyacın temeli insan haklarına ve dolayısıyla özel hayatın gizliliğine dayanmaktadır. Türkiye açısından Avrupa Birliğine üyelik için yapılan anlaşmalar ve küresel sermayenin yatırım amacıyla ülkemize giriş yapabilmesi açısından ihtiyaç bulunan veri aktarım güvenliğinin yasal zemine kavuşturulması amacıyla 6698 sayılı KVKK yürürlüğe girmiştir (KVKK, md.8-9).

Muhasebe mesleğini yapan kişinin, kendisine karşı sorumluluğu olduğu gibi mükellefe, topluma ve devlete karşı sorumluluğu da bulunmaktadır (Civelek ve Durukan, 1998: 132). Muhasebeci, mükellef açısından önemli olan işletme bilgilerinin kanunun gerektirdiği şekilde saklanmasından, gerektiğinde verileri analiz ederek sunulmasından ve yorumlamasından sorumludur. Muhasebe mesleğinin toplumun geniş kesimlerini ilgilendirmesi nedeniyle bu mesleği yapan kişinin sorumluluğunu gerekli bir

biçimde yerine getirmesi oldukça önemlidir. Özellikle gelecekte muhasebe mesleğini yapacak öğrencilerin, KVKK'yı genel olarak bilmeleri çağa ayak uydurmalarıyla birlikte daha sonra ortaya çıkabilecek hataların önlenmesini de sağlayacaktır.

Bu çalışmada lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin KVKK hakkında farkındalık düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğrencilere kişisel verilerin korunmasına yönelik muhasebe mesleğine uyarlanan önermeler sunulmuş ve verilen cevaplar dikkate alınarak Ki-Kare testi, Kruskal Wallis testi ve Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU

Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi, kişisel veri kapsamında değerlendirilmektedir (KVKK, md.3). Bu kapsamda genel bir ayırım yapılmak istenirse, kişisel verileri insanın varoluşundan kaynaklanan kişiliğine ilişkin veriler (kişinin hastalıkları, siyasi düşüncesi vb.) ve insanın bilişim toplumunda bulunması nedeniyle kendisine verilen veya çeşitli hizmetlere ulaşabilmesi için kullandığı veriler (banka hesap numarası, e-posta şifresi vb.) şeklinde ikiye ayrılabilir (Dülger, 2015: 43-44). Bireylerin kendilerine ait bazı verileri güvenlik başta olmak üzere bazı gerekçelerle başkalarıyla paylaşmak istemeyebileceğinden hareketle söz konusu verilerin gizlenmesi gerekmekte ve bunun sonucunda kişisel verilerin gizliliği sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu noktada hangi verilerin kişisel veri kapsamında değerlendirileceği, bu verilerin kimler tarafından toplanacağı, nerelerde kullanılacağı, ne kadar süre saklanacağı ve bu verilere kimlerin ulaşabileceği gibi birtakım sorulara ait çözümler sunulması gerekmektedir (Kılınç, 2012: 1092). Bu kapsamda düzenlenen 6698 sayılı KVKK 2016 yılında yürürlüğe girmiştir.

6698 sayılı KVKK gerçek kişilere ait kişisel verilerin gerçek ve tüzel kişiler tarafından ne şekilde işleneceğini düzenlemektedir. Söz konusu kanuna göre kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak öncelikle hukuka ve dürüstlük kurallarına uygunluk koşulu sağlanmalıdır. İşlenen verilerin doğru olması ve dolayısıyla gerektiğinde güncel olması gerekmektedir. Bu verilerin meşru gerekçelerle elde edilmesi ve hangi amaçla işlendiğinin açık bir şekilde ortaya konulmasının yanında verinin amacına uygun şekilde sınırlı ölçüde işlenmesi ve mevzuatta öngörülen süre veya işlenme amacı için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi gerekmektedir (KVKK, md.2 ve md.4).

Özel hayatın gizliliği çerçevesinde düzenlenen Anayasa md.20, herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini istemeye hakkı olduğunu ifade ederken özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağını teminat altına almıştır. Aynı maddenin Ek Fıkrasında ise kişisel verilerin korunmasıyla ilgili "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını*

isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” hükmü sonucunda kişisel veriler Anayasa ile de teminat altına alınmıştır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi'nin yayınladığı yoruma göre ise kamu otoriteleri tarafından özel kişi ve kurumların bilgisayar, veri bankası vb. cihazlarındaki kişisel verileri toplaması ve saklaması için hukuki düzenlemenin olması gerekmektedir. Ayrıca devlet, söz konusu kişisel verilerin, yetkisiz kişilerin eline geçmesini ve bu kişiler tarafından kullanılmasını engellemek için gerekli tedbirleri almalıdır. Her birey kişisel verilerinin saklanması durumunda hangi verilerin ne amaçla saklandığını öğrenme hakkına sahiptir. Dolayısıyla kişisel verilerin elde edilmesi için hukuki bir dayanak bulunması, elde edilen verilerin güvenliğinin sağlanması ve kişinin talep etmesi durumunda hangi verilerin ne amaçla saklandığının kişisel verilerin sahibine açıklanması gerekmektedir (Uyar, 2006: 36). Dolayısıyla kişisel veriler hem özel bir kanunla (KVKK) hem Anayasa ile hem de uluslararası düzenlemelerle teminat altına alınmış bulunmaktadır.

Çok geniş bir çerçeveye sahip olmasına rağmen genel olarak aşağıda sıralanan unsurların kişisel veri kapsamında değerlendirilebileceği görülmektedir. (KVKK Tasarısı: 18-21):

- Bireyin adı, soyadı, doğum tarihi, doğum yeri
- Fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal vb. özellikleri
- Kredi borcunu ödememesine ait bilgi
- Kan grubu, geçirdiği hastalıklar ve ameliyatlar, kullandığı ilaçlar
- Telefon, bilgisayar, kredi kartı, banka kartı gibi teknik bir araç üzerinden elde edilen konum bilgisi
- Banka hesap numarası, maaş bordrosu, tapu kayıtları, icra borcu olmadığına dair belge
- Medeni durumu, bakmakla yükümlü olduğu kişiler, eşinin çalışıp çalışmadığı, sosyal sigorta numarası
- Irkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf veya sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, biyometrik verisi, hakkında verilen ceza mahkumiyeti ve güvenlik tedbirlerine ilişkin veriler
- Telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak

izleri, genetik bilgiler gibi bireyin belirlenebilir olmasını sağlayacak tüm bilgiler

- Başka verilerle ilişkilendirilmesi sonucunda söz konusu verinin kime ait olduğunun tespitine yol açan anonim hale getirildiği iddia edilen veriler.

Birtakım kişisel veriler, taşıdıkları özellikler nedeniyle ayrı bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bu kapsamda “kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir” ve bunların, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaktır. Ancak sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel veriler, kanunda öngörülen aşağıdaki durumlarda, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilmektedir (KVKK, md.5-6):

- Kanunlarda açık bir şekilde öngörülmesi durumunda
- Kişi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumdaysa
- Kendisi veya bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için kişinin rızası zorunluysa
- Sözleşmeye taraf olan kişilerin kişisel verileri bu sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan ilgiliyse
- İlgili kişi tarafından kişisel veri alenileştirilmişse
- Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için verinin işlenmesi zorunluysa
- Hukuki açıdan veri sorumlusunun yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunluysa
- İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesi zorunluysa.

İlgilinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin işlenmesi için yukarıda belirtilen genel koşullar geçerliken, sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler de yine kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilmektedir; ancak bu verilerin işlenmesi, yeterli önlemlerin alınması koşuluna bağlı olarak daha sınırlı bir kapsamda tutulmuştur (KVKK, md.6).

Kişisel verilerin elde edilmesi sırasında ilgili kişiye veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, bu verilerin hangi yöntemle toplanacağı, toplanma sebebi ve kimlere, hangi amaçla aktarılabilceğine ilişkin bilgilerin verilmesi gerekmektedir. Bunların dışında kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenme,

işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, bu verilerin işlenme amacını ve amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, bu verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması halinde bunların düzeltilmesini isteme, belirli koşullar altında kişisel verilerinin silinmesini isteme, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere düzeltilme veya silinme işlemlerinin bildirilmesini isteme, kişisel verilerin analiz edilmesi sonucunda ilgili kişi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme ve bu verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi nedeniyle kişinin zarara uğraması halinde zararın giderilmesini talep etme haklarına sahip olduğuna ilişkin bilgi, veri sorumlusu tarafından ilgili kişiye verilmek zorundadır (KVKK, md.10-11).

3. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KAPSAMINDAKİ CEZALAR

Kişisel verilere ilişkin suçlar, 26/09/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 135 ila 140. maddelerindeki hükümlere tâbidir. Bu kapsamda hukuka aykırı bir şekilde kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. Kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırkına, ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin veriler olması durumunda söz konusu ceza yarı oranında artırılır. Kişisel verileri hukuka aykırı bir şekilde başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Belirtilen bu suçlar kamu görevlisi tarafından, görevin verdiği yetkinin kötüye kullanılması veya belirli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanılması suretiyle işlenmişse verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca kanunda belirtilen süreler geçmesine rağmen sorumlu kişinin verileri silmemesi, bir yıldan iki yıla kadar hapis cezasını gerektirmektedir. Söz konusu suç, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri kapsamında kaldırılması veya yok edilmesi gereken bir veri ise, verilecek ceza bir kat artırılır (TCK, md.135-138). Ayrıca 6698 sayılı KVKK'na istinaden TCK md.243'e eklenen "*Bir bilişim sisteminin kendi içinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleşen veri nakillerini, sisteme girmeksizin teknik araçlarla hukuka aykırı olarak izleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" hükmü ve aynı kanundaki md.245'te "*Bir cihazın, bilgisayar programının, şifrenin veya sair güvenlik kodunun; münhasıran bu Bölümde yer alan suçlar ile bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenebilen diğer suçların işlenmesi için yapılması veya oluşturulması durumunda, bunları imal eden, ithal eden, sevk eden, nakleden, depolayan, kabul eden, satan, satışa arz eden, satın alan, başkalarına veren veya bulunduran kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*" hükmü ile, bilişim sistemleri üzerinden kişisel verilerin korunmasına muhalif uygulamaların kapsamı ve verilecek cezalar açıklanmıştır.

Bunların dışında kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak kabahatler kapsamında verilecek cezalar da ortaya çıkabilmektedir. Bu kapsamda aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 5.000 TL'den 10.000 TL'ye kadar, veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında 15.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar, şikayet üzerine kurulun verdiği kararı yerine getirmeyenler hakkında 25.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar, veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edenler hakkında 20.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar idari para cezası verilir (KVKK, md.18).

“213 sayılı Vergi Usul Kanunu md.5'e göre ise vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memur; vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar; vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler ile vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler görevlerinden ayrılırsalar bile mükelleflerin veya onlarla ilgili kimselerin şahıslarına, işlerine, işletmelerine, işlemlerine, hesap durumlarına, servetlerine veya mesleklerine ilişkin gizli kalması gereken hususları ifşa edemezler, menfaat amacıyla kullanamazlar. Söz konusu fiillerde bulunanlar TCK md.239'a göre bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılmaktadır.”

Yukarıda belirtildiği gibi kişisel verilerin korunması, birçok kanunda kendisine yer bulmuş olup söz konusu kanun maddelerine göre yapılan usulsüz işlemler sonucunda ortaya çıkacak ceza; verinin türüne, elde ediliş şekline, kullanıldığı mecraya, yok edilmesine hatta veri işleyenlerin mesleğine ve kamu görevlisi olma durumlarına göre farklılaşabilmektedir.

4. LİTERATÜR TARAMASI

KVKK'nın gereği olarak muhasebe mesleğinde uygulanması hakkında meslek mensupları bilgilendirme formunu mükelleflere bildirmektedir. Bu bilgilendirmenin içeriğinde; kişisel verilerin hangi amaçlarla kaydedilip, işleneceği yasal mevzuata göre 3.kişilere devredilmesinin hukuki amaç ve yaptırımları yer almaktadır. Bunlar, 3568 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ve diğer yasal yükümlülükler için; sayılı mükellefe ait kimlik, adres ve diğer gerekli bilgiler, finansal veriler ve bunlara ilişkin hesaplamalar, e-beyanname hesaplamaları, elektronik ya da fiziki tüm kayıt ve belgelerdir. Yasal mevzuat gereğince kişisel veriler mesleki ve ticari işlemleri yerine getirmek üzere kamu kurumları başta olmak üzere ticari bankalar ve finansal kuruluşlar ve KVKK'nın md.8-9 gereğince veri işleme koşulları ve amaçlarına uygun olarak paylaşılacaktır. Bu kapsamdaki kişisel veriler mükelleflerden işlenmek üzere teslim alınan fiziki ve elektronik belgeler ve iletişim araçları yoluyla elde edilen sözlü ya da yazılı belgeler fiziki veya elektronik ortamda depolanmaktadır. Ayrıca muhasebeciler depolanan

verilerin gizlilik ve güvenliği açısından gerekli her türlü önlemlerden ve kişisel verilerin 3. kişilerin eline geçmesi durumunda, mükelleflere karşı sorumlu bulunmaktadır. KVKK md.11'e göre mükelleflerin; kişisel veri işlenip işlenmediğini, işlenmişse bunun bilgisini, saklama zorunluğu bittiğinde silinmesini, işleme amacını ve kapsamını, aktarıldığı üçüncü kişileri, eksiklik ya da yanlışlıkta düzeltilmesini, yazılımlar aracılığıyla yapılan çözümlemede olumsuz bir sonuç varsa itirazda bulunma, kanuna aykırı işlenmesi sonucu ortaya çıkan zararın giderilmesini talep etme hakları bulunmaktadır.

Kişisel verilerin korunması kapsamında yapılan bazı akademik çalışmalar aşağıda verilmiştir. Muhasebe alanında çalışmalar ve sağlık sorunları ile hasta hakları açısından ve hukuki açıdan incelemeler yapıldığı görülmektedir. Muhasebe meslek mensupları veya muhasebe öğrencilerinin KVKK farkındalık düzeyleri ile ilgili ulusal çalışmalara rastlanılmamıştır.

4.1. Muhasebede Alanında Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Yapılan Çalışmalar

Kauffman vd. (2011)'e göre kişilerin veri gizliliği, günümüz toplumunda önemli bir kamu politikası sorunudur. Bilgi iletişim teknolojilerindeki yenilikler giderek daha güçlü etkiler yaratırken işletmeler, endüstriler ve hükümetler bu yeniliklerin olumsuz etkileriyle mücadele etmeye devam etmektedir. Çalışmada muhasebe bilgi sistemleri araştırmacılarını, insanların mahremiyetle ilgili inanç ve tutumlarının doğasına bakmaya yönlendirmişlerdir. Ayrıca bu tür tutumların niyet ve davranışlarını etkileme yollarını ve bireylerin davranışlarının örgütsel gizlilik politikalarından ve uygulamalarından nasıl etkilenebileceğini araştırmışlardır.

Stanciu ve Maria Rîndaşu (2018)'e göre mevcut teknolojik gelişme düzeyi, bireylerin kişisel verileriyle ilgili olarak artan bir mahremiyet ve güvenlik ihtiyacına yol açması nedeniyle gelecekteki veri sızıntısını önlemek için Genel Veri Koruma Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik gerekliliklerine tam uyum sağlamak için bazı muhasebe süreçlerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmada Romanya'daki muhasebe mesleği üzerinde Genel Veri Koruma Yönetmeliği düzenlemesinin benimsenmesi ve uygunluğunu incelemişlerdir.

Świetla (2019) Polonya'da yapmış olduğu çalışmasında kişisel verilerin korunması alanındaki mevcut çözümleri analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu konuda çok sayıda hukuk firması tarafından hazırlanan eğitim ve danışmalık materyalleri analiz edilerek, veri koruma alanındaki yeni yükümlülüklerin geçerli bir açıklaması, anlaşılması ve uygulanması sağlanmıştır. Buna ek olarak yazar, muhasebe alanındaki hizmet sağlayıcılarıyla pilot görüşmeler yaparak kişisel verilerin korunması alanındaki görevlerin yerine getirilmesini belirlemeye çalışmıştır.

4.2. Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Yapılan Çalışmalar

Kılınç (2012), anayasal bir hak olması açısından kişisel verilerin korunmasının gerekliliğini ele aldığı çalışmada, kişisel verilerin insan hakları ve özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Ayrıca çalışmada uluslararası düzenlemelerde ve Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin ne gibi düzenlemeler yapıldığı ve çalışmanın yapıldığı dönemde henüz tasarı aşamasındaki KVKK'ya ilişkin hükümler incelenmiş ve bu hükümlere birtakım eleştirilerde bulunulmuştur.

Çetin (2014) tarafından kişisel veri güvenliğinin farkındalığı üzerine gerçekleştirilen çalışmada, Antalya ilindeki 526 bireye anket uygulanmış ve katılımcıların veri güvenliği açısından farkındalık düzeyinin ortalamasının üstünde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kişisel veri paylaşımı açısından farkındalık seviyelerinin ise üst düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Dülger (2015), sağlık hukuku kapsamında kişisel verilerin korunması kanunu kapsamında hassas kişisel verileri incelemiştir. Kişisel verilerin işlenmesinin hangi durumlarda hasta muvafakatine bağlı olduğunu, hasta mahremiyetinin nerede sona erdiğini ve tıbbi kayıtların tutulmasının yanında TCK'da kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemeleri ortaya koymuştur.

Atasoy (2016), sosyal medyada kişisel verilerin korunması üzerine gerçekleştirdiği çalışmada veri işlenmesiyle ilgili olarak veri sahibinin rızasının Avrupa Birliği hukuk düzenlemelerinde ve Türk hukukunda ne şekilde yer aldığı ile veri sahibinin rızasının hukuka uygunluk şartlarını açıklamıştır.

Kutlu ve Kahraman (2017) bilgi teknolojileri ve bireylerin kişisel haklarından kaynaklanan organizasyonel eşitsizlikleri KVKK kapsamında incelemişlerdir. E-ticaret, devlet belgelerinde ve e-devlet kurumlarında kişisel verilerin korunmasına yönelik yapılan faaliyetlerden söz etmişlerdir. Ayrıca dünyada kişisel verilerin korunması bağlamında yapılan düzenlemelere ve 6698 sayılı KVKK çerçevesinde Türkiye'deki yasal mevzuatlara da yer vermişlerdir.

Yücedağ (2019), KVKK kapsamında hukuka ve dürüstlük kuralına uygun, doğru ve gerektiğinde güncel olma ile verileri amacına uygun biçimde işleme ilkelerini açıklamıştır. Çalışmada belirli amaç, açık amaç ve meşru amaç kavramlarına açıklık getirmiştir. Ayrıca uygun olmayan amacın ne şekilde belirleneceğini KVKK kapsamında belirtmiştir.

Yıldız (2019), vergi mahremiyetinin veri gizliliği ile yakın ilişkisinden yola çıkarak Türk Vergi Hukuku ile 6698 sayılı KVKK'nın bütünleştirilmemesi sonucunda ortaya çıkabilecek vergisel belirsizlikleri ortaya koymuştur. Bu kapsamda vergi hukuku metinlerinde mali veri tanımının bulunmaması

nedeniyle birtakım belirsizliklerin ortaya çıktığını belirtmiş ve bu belirsizliklerin ortadan kaldırılması için bazı önerilerde bulunmuştur.

5. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

5.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmada, lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin KVKK hakkında farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla; KVKK hakkında öğrencilerin farkındalık düzeyleri ile demografik özelliklerden cinsiyet, yaş, lise ve öğretim türü arasında anlamlı bir fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

5.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Uygulamalı Bilimler Yüksekokulunda 2018-2019 Eğitim-Öğretim Bahar yarıyılında Muhasebe Bölümü'nde öğretim gören öğrencilerine kişisel verilerin korunması hakkındaki farkındalık düzeylerinin ölçülmesi amacıyla 19 soru yöneltilmiştir. Çalışmanın Ekler bölümünde öğrencilere sunulan anket soruları verilmiştir. Anketin uygulanmasında gönüllülük esas alınmıştır.

Muhasebe Bölümü öğrencileri içerisinden gayeli örnekleme göre 3. ve 4. sınıf öğrencileri seçilmiş olup, basit tesadüfi örnekleme metoduna göre anket yapılacak öğrenci sayısı belirlenmiştir (Güneş ve Arıkan, 1988). Birimlerin örneğe girme şansı eşit olduğu için bu yönteme sınırlandırılmış örnekleme yöntemi de denilmektedir. Örnek istatistiklerin hesaplanmasında her bir birimin ağırlığı eşit bir şekilde dikkate alınmakta olup örnek sayısının az olması durumunda istatistiki açıdan uygun bir yöntemdir (Çiçek ve Erkan, 1996).

KVKK'nın 7, 8, 9 11, 13 ve diğer maddeleri ilgili maddeleri ve 3568 sayılı kanun göz önünde bulundurularak ve muhasebe mesleğine uyarlanarak anket soruları düzenlenmiştir. Katılımcılara sorulan sorular, bilimsel araştırma teknikleri konusunda deneyimli iki akademisyen ve muhasebe mesleğinde uzun yıllar mesleki deneyimi olan bir akademisyen ile hazırlanmıştır.

Araştırmada yüzde 95 güvenilirlik sınırı içerisinde çalışılmıştır. Anket soruları ikili likert ölçeği kullanılarak oluşturulmuştur. Muhasebe öğrencilerinin KVKK hakkında anketteki önerme sorularını Doğru ve Yanlış şeklinde cevaplandırması istenmiştir.

Anketin yapı geçerliliği için faktör analizinin faktör yükleri Tablo 1'de verilmiştir. Ölçeğin faktör yükleri 0,575 ile 0,858 arasında değişmektedir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,582 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1: Yapı Geçerliliği Testi

Önerme No	Faktör Yükleri
Önerme 1	,842
Önerme 2	,775
Önerme 3	,858
Önerme 4	,770
Önerme 5	,757
Önerme 6	,782
Önerme 7	,695
Önerme 8	,575
Önerme 9	,846

Cronbach Alfa (α) katsayısına göre;

$0,00 \leq \alpha \leq 0,40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0,40 \leq \alpha \leq 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte,

$0,60 \leq \alpha \leq 0,80$ ise oldukça güvenilir,

$0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu ifade edilebilir (Özdamar, 1999: 522; Tavşancıl, 2010: 29).

Güvenirlilik testi sonucunda Cronbach Alfa (α) 0,66 bulunmuştur ve bu sonuç, anketin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Güvenirlilik analizi sonucu 9 önerme tespit edilmiş ve analizlerde bu önermeler kullanılmıştır. Önermeler Tablo 2’de verilmiştir.

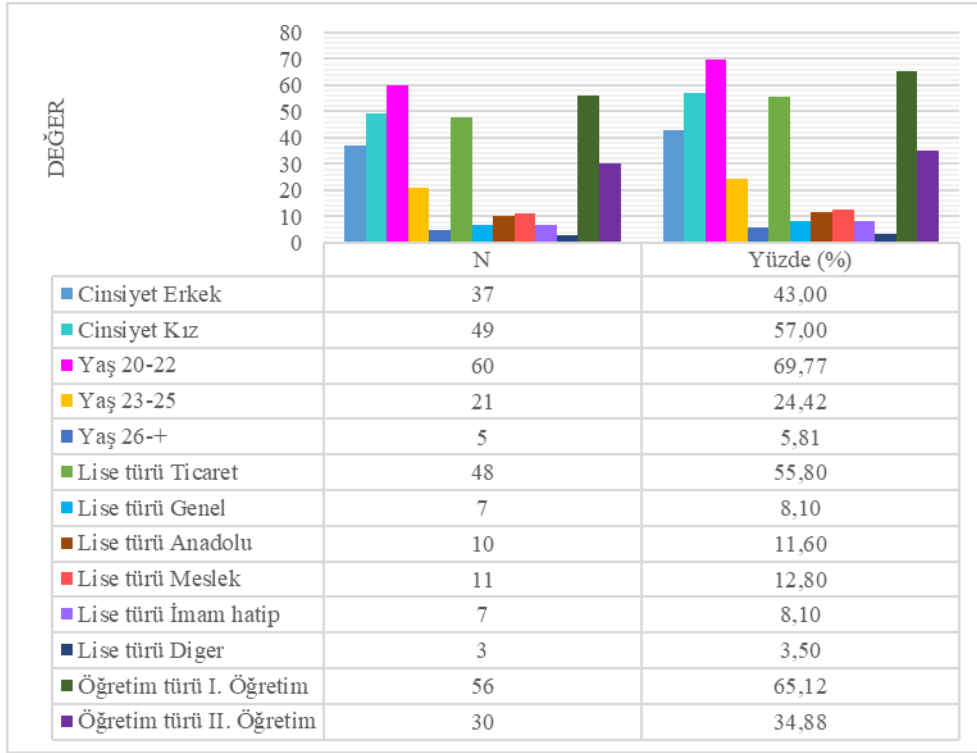
Tablo 2: Güvenirlilik Testi Sonucunda Elde Edilen Önermeler

Önerme Adı	Önermenin İçeriği
Önerme 1	Mükellefe ait kişisel veriler işlenmişse buna ilişkin bilgi edinme hakkına sahiptir
Önerme 2	Mükellefler kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme hakkına sahiptir
Önerme 3	Mükellefin kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesiyle oluşan zararın giderilmesini talep etme hakkı vardır
Önerme 4	Kişisel verilerin silinmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir
Önerme 5	Mükellef bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini veri sorumlusuna iletir.
Önerme 6	Mükellefin talebine göre yapılacak başvurular en geç on beş gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırılır
Önerme 7	Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır
Önerme 8	Mükellefe kişisel verileri işleme amacı özetle bildirilmelidir
Önerme 9	Genel bir amaca yönelik kişisel verilerin toplanması bu kanunun ilkeleriyle uyumludur

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle frekans analizi ve Ki-Kare (Pearson Chi-Square) testi uygulanmıştır. Ankete katılan 86 kişinin verdiği cevaplarda normal dağılımın kontrol edilmesi amacıyla Kolmogorov Smirnov testi dikkate alınmıştır. Testteki p değeri 0,05'ten küçük ($p=0,000$) olduğu için önermelere ilişkin verilerin normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle hipotezlerin test edilmesinde Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır.

5.3. Araştırmanın Bulguları

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, mezun oldukları lise ve mevcut öğretim türü bilgileri Şekil 1'de verilmiştir. Buna göre ankete katılan kız öğrenciler yüzde 57, erkek öğrenciler ise yüzde 43 orana sahiptir. Ankete katılan öğrenciler yüzde 69,77 oranla 20-22 yaş aralığındadır. Bunu yüzde 24,42 oranla 23-25 yaş aralığı takip etmektedir. Mezun oldukları lise türü açısından ise en yüksek oran yüzde 55,8 ile ticaret lisesi olarak görülmektedir.

Şekil 1: Öğrencilerin Cinsiyeti, Yaşı, Mezun Oldukları Lise ve Öğretim Türü Bilgileri

Dokuz önermeden oluşan farkındalık testinin frekans analizi Tablo 3'te verilmiştir. Ankete verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek doğru cevaplama yüzde 97,7 ile Önerme 8 "Mükellefe kişisel verileri işleme amacı özetle bildirilmelidir" ifadesinde gerçekleşmiştir. En yüksek yanlış cevaplama ise yüzde 25,6 ile Önerme 7 "Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır" ifadesinde ortaya çıkmaktadır.

Standart sapmaya göre; Önerme 7 "Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır" en yüksek standart sapmaya sahipken (0,43888), Önerme 8 "Mükellefe kişisel verileri işleme amacı özetle bildirilmelidir" ise en düşük standart sapmaya sahiptir (0,1516).

Tablo 3: Kişisel Verilerin Korunmasına Göre Muhasebe Öğrencilerinin Farkındalık Düzeyleri Frekans Analizi

Önerme	Doğru (D) Yanlış (Y)	N	Yüzde (%)	S.D.
Önerme 1	D	83	96,5	0,18456
	Y	3	3,5	
Önerme 2	D	81	94,2	0,23538
	Y	5	5,8	
Önerme 3	D	79	91,9	0,27505
	Y	7	8,1	
Önerme 4	D	77	89,5	0,3079
	Y	9	10,5	
Önerme 5	D	73	84,9	0,36031
	Y	13	15,1	
Önerme 6	D	64	74,4	0,43888
	Y	22	25,6	
Önerme 7	D	73	84,9	0,36031
	Y	13	15,1	
Önerme 8	D	84	97,7	0,1516
	Y	2	2,3	
Önerme 9	D	81	94,2	0,23538
	Y	5	5,8	

Öğrencilerin muhasebe mesleğinde KVKK kapsamındaki farkındalık düzeylerini tespit etmek amacıyla Ki-Kare Analizi kullanılmıştır. Farkındalık düzey sonuçları Tablo 4’te görülmektedir. Buna göre; “lise türü” ile “Mükellefe ait kişisel veriler işlenmişse buna ilişkin bilgi edinme hakkına sahiptir” önermesi arasında ($p<0.05$) yüzde 5 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca “öğretim türü” ile “Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır” ve “Genel bir amaca yönelik kişisel verilerin toplanması bu kanunun ilkeleriyle uyumludur” önermeleri arasında ($p<0,05$) yüzde 5 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Tablo 4: Lise Türü ve Öğretim Türü Değişkenleri ile Farklılık Düzeylerinin Ki-Kare Testi Sonuçları

Özellik	Önerme	Pearson Ki-Kare Değerleri	P Anlamlılık Değeri
Lise Türü	Önerme 1: Mükellefe ait kişisel veriler işlenmişse buna ilişkin bilgi edinme hakkına sahiptir.	14,483	0,013
Öğretim Türü	Önerme 7: Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır.	4,790	0,029
Öğretim Türü	Önerme 9: Genel bir amaca yönelik kişisel verilerin toplanması bu kanunun ilkeleriyle uyumludur.	4,757	0,029

Tablo 5’te lise türüne göre Önerme 1’e verilen cevaplar Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir. “Lise türü” ile Önerme 1 “Mükellefe ait kişisel veriler işlenmişse buna ilişkin bilgi edinme hakkına sahiptir” arasında ($p=0,014<0,05$) anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: Lise Türüne Göre KVKK Farklılığına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Önerme	Ölçme Araçları	Gruplar (Lise Türü)	N	Sıra Ortalaması	Chi-Square	df	Asymp. Sig
Önerme 1	Lise türü	Ticaret	48	42,9	14,315	5	0,014
		Genel	7	54,29			
		Anadolu	10	42			
		Meslek	11	42			
		İmam Hatip	7	42			
		Diğer	3	42			

Tablo 6’da ise öğretim türüne göre Önerme 7 ve Önerme 9’a verilen cevaplar Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin öğretim türü açısından Önerme 7 Mann-Whitney U değeri 691 ve p değeri 0,03; Önerme 9 Mann-Whitney U değeri 743 ve p değeri 0,03’tür. Dolayısıyla öğrencilerin “Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır” ve “Genel bir amaca yönelik kişisel verilerin toplanması bu kanunun ilkeleriyle uyumludur” önermelerine verdikleri

cevaplar arasında öğretim türüne göre anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tablo 6: Öğretim Türüne Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Önerme	Ölçme Araçları	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Önerme 7	Öğretim Türü	1.Öğretim	56	40,84	691	2287	2,176	0,03
		2.Öğretim	30	48,47				
Önerme 9	Öğretim Türü	1.Öğretim	56	41,77	743	2423	0,451	0,03
		2.Öğretim	30	46,73				

6. SONUÇ

Özellikle iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, her türlü verinin çok hızlı bir şekilde yayılmasına zemin hazırlamıştır. Resmi kurumlar, ticari kuruluşlar ve bireylere ait veriler farklı amaçlarla elde edilerek kullanılmakta veya başkalarının kullanımına sunulmaktadır. Bu noktada verilerin güvenliği ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla verilerin toplanması ve kullanımına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması kaçınılmaz bir hal almaktadır. Bu kapsamda düzenlenen 6698 Sayılı KVKK 2016 yılında yürürlüğe girmiştir. Kanunda kişisel verilerin kimler tarafından toplanacağı, işleneceği ve ne zamana kadar saklanacağı gibi hususlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ancak kanunda sözü edilen veri toplama yetkisine sahip olamamakla birlikte muhasebe meslek mensupları da mesleğin bir gereği olarak mükelleflerin kişisel verilerine sahip olmaktadır. Bu nedenle muhasebe eğitimi almakta olan lisans düzeyindeki öğrencilerin KVKK kapsamında farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Literatür incelendiğinde gelecekte muhasebe mesleğini yerine getirecek olan muhasebe öğrencileri ile ilgili bir çalışma tespit edilmemiştir. Bu bağlamda daha sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır.

Uygulanan anket çalışması sonucunda, yöneltilen önermelere yüksek oranda doğru cevapların verildiği görülmüştür. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması konusunda öğrencilerin yeterli düzeyde farkındalığa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ki-Kare testi sonucuna göre “Mükellefe ait kişisel veriler işlenmişse buna ilişkin bilgi edinme hakkına sahiptir” önermesi ile öğrencilerin mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı düzeyde ilişki belirlenmiştir. Aynı şekilde Kruskal Wallis testi sonucuna göre öğrencilerin söz konusu önermeye verdikleri cevaplar arasında mezun oldukları lise türü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunun yanında Ki-Kare testi sonucuna göre “Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır” ve “Genel bir amaca yönelik kişisel verilerin toplanması bu kanunun ilkeleriyle uyumludur” önermeleri ile öğretim türleri arasında

anamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Aynı şekilde Mann-Whitney U testi sonucuna göre öğrencilerin söz konusu önermelere verdikleri cevaplar arasında öğretim türü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Mükellefler ve muhasebe bilgi sistemi araştırmacıları açısından kişisel verilerin gizliliğine ilişkin sorunların keşfedilmesi ve bu sorunların araştırmacılar tarafından çözümlenmesine yönelik yaklaşımlarla zenginleştirilmesi muhasebe bilimi açısından oldukça önemlidir. Bu nitelikteki bir çalışmanın hedef kitle açısından anlamlı olması için yeni bakış açıları ve bilgiler sağlamaya dikkat etmenin ve bu konuda analitik yaklaşımlardan yararlanmanın doğru bir yaklaşım olabileceği ifade edilebilir. Popüler basını ve interneti takip eden veya mevcut hukuk ve kamu politikalarını okuyabilen bir gözlemci, güncel gelişmelere kolayca işaret edebilir, sürükleyici anekdotlar sunabilir ve kişisel verilerin gizliliğine ilişkin ortaya çıkan sorunlar hakkındaki bilgilerini paylaşabilmektedir (Kauffman vd. 2011: 49).

Genel Veri Koruma Yönetmeliği muhasebede kişisel veri işlemeyle dayalı faaliyetler üzerinde potansiyel etkiye sahiptir. Dolayısıyla meslek kuruluşları yönetmeliğe uymak amacıyla uygulayıcılara yeterli desteği sağlamak için kayda değer bir çaba göstermektedir. Ancak işletmelerin konuya ilişkin herhangi bir desteği olmadan bilişim teknolojileri departmanları ile sorunsuz bir iş birliği ve tam olarak uyumun sağlanamayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda yönetmeliğe tam uyumun sağlanabilmesi için veri işlemeyle ilgilenen tüm departmanlar ile muhasebe departmanı arasında verimli bir iş birliği gerekmektedir. Genel Veri Koruma Yönetmeliği ile ilgili olarak Romanya muhasebecileri ve denetçiler arasındaki farkındalık düzeyini değerlendiren ampirik araştırmadan elde edilen sonuçlar, fiili uygulama ile beklentiler arasındaki bilgi boşluğu olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Ayrıca muhasebecilerin kişisel verileri koruma uygulamalarını inceledikten sonra faaliyetlerini güvence altına almak için, kişisel koruma araçlarını tam olarak anlamadıklarına yönelik davranışlar sergilediği ifade edilmiştir. Buna ek olarak muhasebe departmanlarındaki kişisel verileri koruma uygulamaları, sadece kişisel veri işleme ile sınırlı olmadığını ifade etmişlerdir (Stanciu ve Rîndaşu, 2018: 8).

Kişisel verilerin korunması konusu uzun yıllardır bilinmekte olmasına karşın yasal zemine kavuşturulması uzun yıllar almıştır. Kişisel verilerin korunması konusunun yasal zemine kavuşması ekonominin küreselleşmenin ve dolayısıyla yeni nesil teknolojilerin veri akışında kullanımının bir sonucudur. Ticari verilerin, şüphesiz ticari defter tutmaktan sorumlu kişiler tarafından korunması önemli bir gerekliliktir. Kişisel verilerin korunması sorununun muhasebe alanındaki (danışmanlık ve denetim dâhil) kurumlar ve hizmet sağlayıcılar arasında yaygın bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Genel Veri Koruma Yönetmeliğinin kişisel verilerin korunmasına ilişkin çözümlerinin uygulanması ihtiyacının anlaşılmasında

önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir. Muhasebe bürosunun bu yönetmeliğin gerekliliklerini karşıladığına dair bir beyan sunması, genellikle mükellef ile bir sözleşme imzalanmasının temeli haline gelmekte ve bu durum kanunun gereklerine uyulmasını sağlayabilmektedir. Kanunun uygulanmaması ise bir denetim makamı tarafından para cezası verilmesi riskine ve hem mevcut hem de gelecekteki müşterilerin kaybedilmesine yol açabilecektir (Świetla, 2019: 69).

Muhasebe mesleğini icra edecek kişilerin meslek etiği ile birlikte Kişisel Verilerin Korunması konusunda lisans eğitimi sürecinde özellikle hukuk dersleri içerisinde bilgilendirilmeleri, söz konusu yasal düzenlemelere muhalif faaliyetler sonucunda karşılaşılabilecek cezalar da göz önünde bulundurulduğunda oluşabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi açısından oldukça yararlı olacaktır.

Çalışmada kullanılmış olan KVKK'ye göre hazırlanmış ölçeğin ulusal ve uluslararası literatüre ve gelecekteki çalışmalara katkıda bulunacağı ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- Anayasa, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.04.2020).
- Atasoy, K., (2016). Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. 22(3), 269-301.
- Civelek, M. A. ve Durukan, B. (1998). *Günümüz Koşullarında Muhasebe Mesleği ve Meslek Ahlakı, III. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, Muhasebe Denetiminde Yetkiler, Sorumluluklar ve Meslek Ahlakı*. Antalya: İSMMMMO Yayını.
- Çetin, H., (2014). Kişisel Veri Güvenliği ve Kullanıcıların Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Akdeniz İİBF Dergisi*. 14(29), 86-105.
- Çiçek, A. & Erkan, O. (1996). *Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örneklem Metotları*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: Tokat.
- Dülger, M.V., (2015). Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 1(2), 2015; 43-80.
- Güneş, T. & Arıkan, R., (1988). *Tarım Ekonomisi İstatistiği*. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: Ankara.

- Kauffman, R. J., Lee, Y. J., Prosch, M. & Steinbart, P. J., (2011). A survey of consumer information privacy from the accounting information systems perspective. *Journal of Information Systems*. 25(2), 47-79.
- Kılınç, D., (2012). Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 61(3), 1089-1172.
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı, http://www.adalet.gov.tr/Tasarilar/kisisel_verilerin_korunmasi.pdf, (Erişim Tarihi: 25.03.2020).
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Sayı: 29677, Cilt: 57, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf>, (Erişim Tarihi: 23.03.2020).
- Kutlu, Ö. & Kahraman, S. (2017). Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 5(5), 45-62.
- Özdamar, K., (1999). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi 1*. Kaan Kitabevi: Eskişehir.
- Stanciu, V. & Rîndaşu, S., (2018). The Impact of General Data Protection Regulation in The Accounting Profession–Evidences from Romania. *Journal of Information Assurance & Cyber security*. 2018: 1-9.
- Świetla, K., (2019). Protection of Personal Data in the System of Modern Accounting in the Context of the Implementation of the Regulation of the European Parliament and of the EU Council 2016/679 of 27 April 2016. *Financial Sciences. Nauki o Finansach*. 24(3), 59-71.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Dördüncü Baskı, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Türk Ceza Kanunu, Sayı: 5237, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>, (Erişim Tarihi: 31.03.2020).
- Uyar, L. (2006). *Birleşmiş Milletler’de İnsan Hakları Yorumları İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, 1981-2006*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1. Baskı. (Çeviren Lema Uyar), https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/05/05/BMde_Insan_Haklari_Yorumlari_1981_2006.pdf, (Erişim: 25.03.2020).
- Vergi Usul Kanunu, Sayı: 213, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.pdf>, (Erişim Tarihi: 09.04.2020).
- Yıldız, Y., (2019). Kişisel Verilerin Korunmasının Vergi Mahremiyeti ile Etkileşimi. *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. 1(2), 1-16.
- Yücedağ, N., (2019). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler. *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. 1(1), 47-63.

EK 1: Muhasebe Öğrencilerinin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Farkındalık Düzeyi Ölçeği

Sıra	Sorular	Doğru	Yanlış
1	Mükellefler kişisel verilerin işlenip işlenmediğini öğrenme hakkında sahiptir		
2	Mükellefe ait kişisel veriler işlenmişse buna ilişkin bilgi edinme hakkına sahiptir		
3	Mükellefler kişisel verilerin işlenme amacını öğrenme hakkına sahip değildir		
4	Mükellefler kişisel verilerin işlenme amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme hakkına sahip değildir		
5	Mükelleflerin yurtiçinde veya yurtdışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme hakları yoktur		
6	Mükellefler kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme hakkına sahiptir		
7	Kişisel veriler sadece meslek mensubu tarafından teslim alınan dokümanlardan elde edilebilir		
8	Kişisel veriler meslek mensubu tarafından telefon ile elde edilebilir		
9	Mükellefin kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesiyle oluşan zararın giderilmesini talep etme hakkı vardır		
10	Kişisel verilerin silinmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir		
11	Mükellefin talebi üzerine kişisel veriler meslek mensubu tarafından silinebilir		
12	Kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde mükellefin kişisel verileri ilgili kişinin talebi üzerine silinir		
13	Özel nitelikli kişisel veriler, kanunda öngörülen hallerde mükellefin açık rızası olmaksızın işlenebilir		
14	Mükellef bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini veri sorumlusuna iletir .		
15	Mükellefin talebine göre yapılacak başvurular en geç on beş gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır		
16	Mükellefin biyometrik verileri kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir		
17	Mükellefe ait kişisel veriler gereken süre kadar saklanmalıdır		
18	Mükellefe kişisel verileri işleme amacı özetle bildirilmelidir		
19	Genel bir amaca yönelik kişisel verilerin toplanması bu kanunun ilkeleriyle uyumludur		

